

مجله حقوقی

دوره ۸ - شماره ۲۳ - بهار ۱۴۰۴

- تحلیلی بر مقایسه تغییرات اساسی در مقررات یو.سی.پی ۵۰۰ و یو.سی.پی ۶۰۰
همایون مافی، سودابه اسدیان
عدالت قضایی در قوانین کیفری اسلام
ابوالفتح خالقی، مریم خلیل دخت
تأثیر بیماری‌های فراگیر بر گسترش تروریسم
محسن مولائی فرد، هادی مسعودی قر
بزه دیدگی زنان در خانواده: راهکارها و مبانیت حمایت کیفری از آنان
سیدعلیرضا میرکمالی، زهرا محمودی، امید زینالی
چالش‌ها و راهبردهای اجرایی شدن حجاب و عفاف
محمود حبیبی تیار، ترگس زندی علی آبادی
نقد آیین نامه ماده سوم قانون الزام به ثبت رسمی معاملات اموال غیرمنقول
کوثر نظری، ابراهیم باقوتی
مطالعه تطبیقی اصل حسن‌نیت در حقوق ایران و فرانسه بر پایه اصلاحات ۲۰۱۶
اکبر عظیمی
واکاوی شناسایی حق بر محیط زیست در پرتو اسناد بین المللی و رویه های قضایی
مونا دوانلو
تأملی در روند هوش مصنوعی در پیشگیری از جرم
علی نجفی، سیدمحسن موسوی قر
نابرابری جنسیتی در اشتغال زنان استان سیستان و بلوچستان: بررسی عوامل اجتماعی و سیاسی
ابوالحسن جنتی، زینب هاشمی باغی
نقد و تحلیل تطبیقی ماهیت قراردادهای هوشمند در نظام‌های حقوقی ایران و ایالات متحده آمریکا
امل سلیمانی، مریم اسکندری
تحلیل تطبیقی جرم تصرف عدوانی اموال منقول در حقوق ایران و انگلستان: مبانیت، ارکان و ضمانت های اجرایی
امیرمحمد ماهرخ، سعید بابایی
صلح در حقوق ایران: تحلیل تطبیقی با دیگر راه های حل و فصل اختلافات
محمدباقر پارساپور، اعظم لطفی نیستانک
آثار حقوقی و پیامدهای استناد به قاعده ضرورت در حقوق بین‌الملل
سیدمحمدپیرام بطحایی
تحلیل جرایم مرتبط با زمین خواری در حقوق کیفری ایران و فرانسه
وحید کیومرثی
بررسی خسارت ناشی از خسارت در حقوق ایران و کنوانسیون بیع بین المللی کالا
امیرمحمد توکلی، ستایش حاج رحیملی طهرانی
مقایسه تحریم‌های یک‌جانبه و تحریم‌های شورای امنیت: تحلیل حقوقی و پیامدهای فرامرزی
سیدفواد علوی، علی تقی‌زاده، محمدجواد قصابی فرد
جرایم و حوادث ناشی از کار در حقوق ایران و فرانسه
سیماسوداگر
جایگاه حقوقی کاربرد سلاح های شیمیایی از سوی عراق علیه ایران از منظر حقوق بین الملل
سارا فرزادی مهر، مجتبی نظیف، قاسم مقدمیان، اسماعیل عموری
سیاست جنایی مجازات های جایگزین‌های حبس در جرایم نبروهای مسلح ایالات متحده آمریکا
امیرحسن ابوالحسنی، سیدحبیبی علوی، الهام زارع
قرارداد حمل و نقل کالا در نظام حقوقی ایران و فرانسه
مهشید سادات طبایی، فهیمه طاهرلو
استقرار قوانین هوش مصنوعی در مبارزه با پولشویی و بازیابی دارایی‌ها
علی موید احمدی، امیررضا محمودی
مالکیت مریخ در پرتو معاهده فضای ماورای جو ۱۹۶۷ میلادی: تحلیل حقوقی تعارضات و راهکارها
مهدی قره داغی
تحلیل سیاست کیفری قانونگذار ایرانی در قبال جرایم تروریستی: چالش‌ها و راه کارها
مصطفی رضایی
تعارض اصول حاکم بر اراضی شهری با حقوق مالکانه در نظام حقوقی ایران
سیدمحمدباقر حقایقی، فرزین یزدان پناه، حمیدرضا کناری زاده
بررسی فقهی-حقوقی عدم لزوم ترتیب اثر به شرط حق طلاق زوجه در عقدنامه های نکاح
وحید پارسایی دادرس
جایگاه تفسیر قرارداد در نظام حقوقی ایران
اصلان علیزاده، اسماعیل حسینی
اجرایی آرای دیوان داوری ورزش در سطح ملی
سپیده احمدیان فرد
چبران خسارت ضرر شخصی در شبه جرم و مصادیق آن در قوانین کیفری: بررسی حقوقی و قضایی
میثم حسینی زاده
بررسی فقهی و حقوقی لجاج مصنوعی در ایران
فاطمه معزی، هانیه اکبری، هادی روستا

Comparative Analysis the Crime of Aggressive Possession of Movable Property in Iranian and English Law: Principles, Elements and Enforcement Guarantees

تحلیل تطبیقی جرم تصرف عدوانی اموال منقول در حقوق ایران و انگلستان: مبانی، ارکان و ضمانت‌های اجرایی

Amir Mohammad Mahrokh

Master of Science in Private Law, Department of Law, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Ahvaz Branch, Ahvaz, Iran (Corresponding Author)

امیرمحمد ماهرخ
کارشناس ارشد حقوق خصوصی، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، اهواز، ایران (نویسنده مسئول)
am.mahrokh2020@gmail.com
<http://orcid.org/0009-0005-0065-9395>

Saeid Babaei

PhD in Jurisprudence and Principles, Assistant Professor, Department of Law, Faculty of Humanities, Islamic Azad University, Ahvaz Branch, Ahvaz, Iran

سعید بابایی
دکتری فقه و اصول، استادیار، گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد اهواز، اهواز، ایران
sbq114@gmail.com
<http://orcid.org/0009-0002-1611-5737>

Abstract

The crime of trespassing on movable property is one of the important issues in criminal and civil law, which has been explained in different ways in different legal systems. This study adopts a comparative approach to examine the concept, elements, and legal remedies of this crime in English and Iranian law. The research method is descriptive-analytical, based on comparative legal studies. The findings of the research show that in English law, trespass to movable property is recognized as unauthorized physical interference with property and there is no need to prove damage for its realization, while in Iranian law, the crime of trespass is based on specific elements, including the claimant's prior possession, the defendant's right to possession, and its aggressive nature. Furthermore, the defenses that can be relied upon in this crime differ in the two legal systems; in English law, a defense based on legal authority, necessity, and consent is foreseen, but in Iranian law, the element of prior ownership and possession plays a more prominent role. The results of this study show that both legal systems aim to protect lawful possession, but, there are fundamental differences in the definition of the crime, methods of proof, and enforcement guarantees.

Keywords: Trespass to Chattels, Compensation for Damage, Legal Defenses, Iran, England.

چکیده

جرم تجاوز به اموال منقول یکی از مباحث مهم در حقوق کیفری و مدنی است که در نظام‌های حقوقی مختلف به شیوه‌های متفاوتی تبیین شده است. این پژوهش با رویکرد تطبیقی به بررسی مفهوم، ارکان و ضمانت‌های اجرایی این جرم در حقوق ایران و انگلستان می‌پردازد. روش تحقیق به صورت توصیفی-تحلیلی و مبتنی بر مطالعات تطبیقی صورت گرفته است. یافته‌های پژوهش نشان می‌دهد که در حقوق انگلستان، تجاوز به اموال منقول به عنوان مداخله غیرمجاز فیزیکی در اموال شناخته می‌شود و برای تحقق آن نیازی به اثبات خسارت نیست، در حالی که در حقوق ایران، جرم تصرف عدوانی مبتنی بر ارکان مشخصی از جمله سبق تصرف خواهان، لحوق تصرف خوانده و عدوانی بودن آن است. همچنین، دفاعیات قابل استناد در این جرم در دو نظام حقوقی تفاوت‌هایی دارد؛ به گونه‌ای که در حقوق انگلستان، دفاع مبتنی بر اختیار قانونی، ضرورت و رضایت پیش‌بینی شده است، اما در حقوق ایران، عنصر مالکیت و تصرف پیشین نقش پررنگ‌تری دارد. نتایج این پژوهش نشان می‌دهد که هر دو نظام حقوقی به دنبال حمایت از حق تصرف مشروع هستند، اما در تعریف جرم، شیوه‌های اثبات و ضمانت‌های اجرایی تفاوت‌هایی اساسی دارند.

واژگان کلیدی: تجاوز به اموال منقول، جبران خسارت، دفاعیات قانونی، ایران، انگلستان.

Received: 2025/04/05 - Review: 2025/05/06 - Accepted: 2025/06/19

دریافت مقاله: ۱۴۰۴/۰۴/۰۵ - بازنگری مقاله: ۱۴۰۴/۰۵/۰۶ - پذیرش مقاله: ۱۴۰۴/۰۶/۱۹

ارجاع:

ماهرخ، امیرمحمد؛ هاشمی بابایی، سعید؛ (۱۴۰۴)، تحلیل تطبیقی جرم تصرف عدوانی اموال منقول در حقوق ایران و انگلستان: مبانی، ارکان و ضمانت‌های اجرایی، تمدن حقوقی، شماره ۲۳.

Copyrights:

Copyright for this article is retained by the author (s) , with publication rights granted to Legal Civilization. This is an open-access article distributed under the terms of the Creative Commons Attribution License (<http://creativecommons.org/licenses/by/4.0>) , which permits unrestricted use, distribution, and reproduction in any medium, provided the original work is properly cited.

مقدمه

جرم تجاوز به اموال منقول یکی از موضوعات اساسی در حقوق کیفری و مدنی است که در نظام‌های حقوقی مختلف به شیوه‌های متفاوتی تعریف و اجرا می‌شود. مسئله اصلی این پژوهش بررسی تطبیقی این جرم در حقوق ایران و انگلستان و تحلیل تفاوت‌ها و شباهت‌های آن در دو نظام حقوقی است. با توجه به نقش مهم حمایت از اموال در حفظ نظم اجتماعی و اقتصادی، شناخت دقیق این جرم و نحوه برخورد نظام‌های حقوقی با آن از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است.

ضرورت این پژوهش ناشی از پیچیدگی‌های مرتبط با جرم تجاوز به اموال منقول و تفاوت‌های رویکردهای حقوقی در کشورهایی با نظام‌های حقوقی متفاوت است. بررسی این موضوع می‌تواند به روشن شدن نقاط ضعف و قوت هر نظام حقوقی در حمایت از مالکیت و تصرف مشروع کمک کرده و راهکارهای مناسبی برای اصلاح قوانین ارائه دهد. انگیزه اصلی پرداختن به این موضوع، وجود چالش‌های متعدد در تفسیر و اجرای قوانین مرتبط با تجاوز به اموال منقول در ایران و مقایسه آن با حقوق انگلستان به‌عنوان یکی از مهم‌ترین نظام‌های حقوقی مبتنی بر کامن‌لا است. علاوه بر این در نظام حقوقی ایران، به‌رغم اهمیت اموال منقول در زندگی روزمره افراد و مبادلات اقتصادی، حمایت کیفری کافی و شفاف از این دسته از اموال همواره محل بحث بوده است. ازسوی دیگر، در نظام کامن‌لا، جرم تجاوز به اموال

منقول^۱ و قوانین مرتبط از جمله قانون مداخله غیرقانونی در اموال مصوب ۱۹۷۷ میلادی، چهارچوب مشخص تری را برای حمایت از اموال منقول فراهم کرده است.

هدف این پژوهش تحلیل تطبیقی جرم تجاوز به اموال منقول در دو نظام حقوقی ایران و انگلستان و بررسی تفاوت‌های موجود در تعریف، ارکان، مسئولیت‌ها و دفاعیات مرتبط با این جرم است. این پژوهش تلاش دارد تا با مقایسه این دو نظام حقوقی، به درک بهتری از نقاط قوت و ضعف هریک در مقابله با این جرم دست یابد. در حقوق انگلستان جرم تجاوز به اموال منقول به‌طور مشابه با سایر اشکال تجاوز عمل می‌کند، اما از حقوق شخص نسبت به اموالی که در تصرف دارد^۲ محافظت می‌کند. این جرم یکی از چندین جرمی است که به اموال مرتبط می‌شود، از جمله تصرف غیرقانونی اموال منقول که در این پژوهش نیز بررسی شده است.

جرائم مرتبط با اموال دارای سابقه‌ای طولانی در حقوق کامن‌لا هستند و توسعه آن‌ها از دوران اولیه شکل‌گیری این نظام حقوقی آغاز شده است. در طول زمان، قوانین این حوزه پیچیده شدند، به گونه‌ای که در برخی موارد، جرائم مختلف می‌توانستند بر یک مجموعه وقایع یکسان اعمال شوند. در نتیجه، در دهه ۱۹۷۰ میلادی تصمیم گرفته شد که برای سامان‌دهی و شفاف‌سازی قواعد کامن‌لا، یک قانون مشخص تصویب شود. نتیجه این تلاش، قانون مسئولیت‌های مدنی (مداخله در اموال) مصوب ۱۹۷۷ میلادی بود. اگرچه این قانون تغییرات مهمی در حقوق مربوط به اموال ایجاد کرد، اما بر مبنای قواعد قدیمی کامن‌لا بنا شد (Elliott & Quinn, 2009, 334). بنابراین، این دو منبع حقوقی باید در کنار یکدیگر مورد بررسی قرار گیرند، همان‌گونه که در این پژوهش انجام می‌دهیم. این قانون یک جرم مدنی کلی جدید تحت عنوان «مداخله غیرقانونی در اموال» را معرفی کرد (Harpwood, 2008, 367)، اما همچنان جرائم تجاوز به اموال منقول و تصرف غیرقانونی اموال منقول را نیز دربرمی‌گیرد.

در حقوق ایران بحث نزدیک به این موضوع را می‌توان در باب تصرف عدوانی یافت که قانونگذار در ماده ۱۵۸ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ مقرر داشته است: «دعوی تصرف عدوانی عبارت است از ادعای متصرف سابق مبنی بر این که دیگری بدون رضایت او مال غیرمنقول را از تصرف وی خارج کرده و اعاده تصرف خود را نسبت به آن مال درخواست می‌نماید».

1- Trespass to Chattels

۱- ارکان جرم تجاوز به اموال

در حقوق انگلستان تجاوز به اموال به عنوان مداخله فیزیکی غیرقانونی در اموالی که در تصرف شخص دیگری هستند، تعریف می‌شود. بنابراین، این جرم مدنی دارای سه رکن اصلی است: باید مداخله فیزیکی^۳ رخ داده باشد؛ مداخله باید نسبت به چیزی باشد که بتوان آن را در دسته اموال طبقه‌بندی کرد؛ اموال باید در تصرف شخص دیگری باشند.

مشابه سایر اشکال تجاوز^۴، جرم تجاوز به اموال منقول نیز به‌طور ذاتی قابل طرح دعوی است، به این معنا که، وجود مداخله غیرقانونی به‌تنهایی کافی است و نیازی نیست که این مداخله منجر به خسارت یا زیان معنا باین حال، همانند سایر انواع تجاوز، اگر هیچ‌گونه زیانی واقع نشده باشد، میزان خسارات^۵ معمولاً ناچیز خواهد بود. در عمل، دعوای تجاوز به اموال بیشتر در مواردی مطرح می‌شوند که مداخله منجر به خسارت یا زیان واقعی شده باشد مانند پرونده^۶ که خراشیدن پنل یک کالسکه به‌عنوان تعرض به اموال تلقی شد. اما در حقوق ایران ارکان مادی تصرف عدوانی در حقوق ایران شامل: رفتار مجرمانه، موضوع جرم، تعلق مال به غیر، نتیجه مجرمانه و رابطه سببیت و سایر شرایط تحقق جرم می‌شود. همچنین ارکان روانی تصرف عدوانی در حقوق ایران شامل: سوءنیت عام (قصد عام)، سوءنیت خاص (قصد خاص)، علم و انگیزه می‌باشد.

۲- ارکان اصلی جرم تجاوز به اموال در انگلستان

۲-۱- مداخله فیزیکی

در حقوق انگلستان در باب جرم تجاوز به اموال، مداخله در اموال به‌طور واضح شامل تصاحب یا تخریب آن‌ها می‌شود، اما حتی اعمال کوچکی مانند لمس یا جابه‌جا کردن اموال نیز می‌تواند مصداق این جرم باشد. مثلاً در پرونده^۷ برادرشوهر خوانده فوت کرده بود و او جواهرات وی را از یک اتاق به اتاق دیگر منتقل کرد، زیرا فکر می‌کرد در آن جا امن‌تر خواهد بود، اما جواهرات توسط شخصی ناشناسی به سرقت رفتند. مجری وصیت نامه متوفی علیه خوانده به دلیل تجاوز به اموال طرح دعوی کرد و موفق شد حکم به نفع خود بگیرد. باین حال، میزان خسارت اعطا شده ناچیز بود. این نوع خسارت اعطاء شده در حقوق

3- Physical Interference

4- Trespass

5- Damages

6- Fouldes v Willoughby, 1841

7- Kirk v Gregory, 1876

انگلستان تحت عنوان خسارت اسمی^۹ شناخته می‌شود.

مداخله در حقوق انگلستان باید مستقیم باشد؛ به عنوان مثال، پاره کردن لباس شخصی با قیچی می‌تواند مصداق تجاوز باشد، اما اگر کسی یک میخ شل را روی یک قطعه مبلمان باقی بگذارد و لباس فرد دیگری به آن گیر کند و پاره شود، این مورد تجاوز محسوب نمی‌شود. علاوه بر این، استفاده از اموال بدون اجازه نیز می‌تواند تعرض تلقی گردد. در این زمینه، ادعای باور صادقانه اما اشتباه و با حسن نیت مبنی بر این که اموال متعلق به متهم بوده است، دفاع محسوب نمی‌شود.

در حقوق ایران به اعتقاد بسیاری از حقوقدانان، رفتار مجرمانه در جرم تصرف عدوانی معمولاً به صورت فعل مثبت خارجی تحقق می‌یابد. این فعل مثبت شامل تصرف و استیلا بر مال متعلق به دیگری است که ممکن است در اشکال مختلفی بروز کند که در صدر ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ به آن اشاره شده است. امکان تحقق جرم تصرف عدوانی از طریق ترک فعل نیز مورد توجه حقوقدانان قرار گرفته است. تأیید این دیدگاه را می‌توان در نظریه‌های مشورتی اداره حقوقی قوه قضائیه مشاهده کرد: نظریه مشورتی^۹ که سکونت زن در منزل شوهر پس از طلاق و انقضای عده را تصرف عدوانی دانسته است (شهری و ستوده جهرمی، ۱۳۷۷، ۱۳۲). نظریه مشورتی^{۱۰} که ادامه تصرف مستأجر پس از پایان مدت اجاره و دریافت اظهارنامه تخلیه را مصداق تصرف عدوانی معرفی کرده است (زراعت، ۱۳۸۴، ۷۸۷). نتیجه این که اگر سایر ارکان جرم، از جمله سوءنیت و قصد مجرمانه وجود داشته باشد، تصرف عدوانی از طریق ترک فعل نیز ممکن خواهد بود.

تأثیر ماده ۶۹۲ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ بر بحث ترک فعل در تصرف عدوانی است. شرط قهر و غلبه در این ماده، توصیف‌کننده رفتار مجرمانه است. از این رو، ممکن است استدلال شود که ترک فعل را نمی‌توان به قهر و غلبه متصف کرد و بنابراین تصرف عدوانی از طریق ترک فعل در این ماده قابل تصور نیست. اما با دقت در مفاد ماده ۶۹۱ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ می‌توان این ادعا را رد کرد. این ماده حالتی را پیش‌بینی کرده که مرتکب در ابتدا بدون قهر و غلبه وارد ملک شده، اما پس از درخواست متصرف برای خروج، با قهر و غلبه در ملک باقی می‌ماند. این ماده به وضوح امکان تحقق جرم از طریق ترک فعل همراه با قهر و غلبه را مورد پذیرش قرار داده است.

درباره آنی یا مستمر بودن جرم تصرف عدوانی دو دیدگاه عمده در حقوق ایران مطرح شده است: دیدگاه اول^{۱۱}: تفکیک بین ماده‌های ۶۹۰ و ۶۹۲ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵. جرم موضوع ماده ۶۹۰، جرم مستمر محسوب می‌شود، زیرا تا زمانی که استیلاي عدوانی بر مال غیر ادامه دارد، جرم نیز تداوم دارد. جرم ماده ۶۹۲، جرم آنی در نظر گرفته می‌شود، زیرا رأی وحدت رویه هیئت عمومی دیوان عالی کشور^{۱۲} آن را چنین تفسیر کرده است (قربانی، ۱۳۸۲، ۳۸۸). اداره حقوقی قوه قضائیه نیز در نظریه مشورتی^{۱۳} این تفکیک را پذیرفته و اعلام کرده که جرایم مربوط به ماده ۶۹۰ مستمر، اما جرم ماده ۶۹۲ آنی است (شکری و سیروس، ۱۳۸۳، ۷۸۹). دیدگاه دوم: عدم تفکیک و مستمر دانستن تمام اشکال تصرف عدوانی. طرفداران این دیدگاه معتقدند که تصرف عدوانی، حتی در ماده ۶۹۲، نیز یک جرم مستمر است. بر اساس این نظر، این جرم در یک لحظه محقق می‌شود، اما نتیجه آن^{۱۴} در طول زمان ادامه می‌یابد (رستمی، ۱۳۸۴، ۵۶).

۲-۲- تعریف اموال

در حقوق انگلستان اصطلاح Goods به‌طور کلی شامل هر نوع شیء فیزیکی است که به آن اموال منقول^{۱۷} گفته می‌شود. این مفهوم می‌تواند شامل حیوانات نیز باشد برای مثال در پرونده^{۱۸}، ضرب و شتم حیوان متعلق به دیگری تجاوز به اموال تلقی شد. در پرونده ای^{۱۹}، کشتن حیوان متعلق شخص دیگر نیز به‌عنوان تجاوز به اموال شناخته شد. باین‌حال، در پرونده‌هایی^{۲۰} که در آن یک بیمارستان اعضای بدن کودکان فوت‌شده را بدون رضایت والدین نگه داشته بود، دادگاه حکم داد که این جرم مدنی شامل مداخله

۱۱- رویه غالب قضایی

۱۲- شماره ۹ مورخ ۱۳۶۴/۰۲/۳۰

۱۳- شماره ۷/۵۰۵۱ مورخ ۱۳۷۳/۰۷/۳۰

۱۴- غصب و تصرف عدوانی بدون قهر و غلبه

۱۵- تصرف عدوانی با قهر و غلبه

۱۶- یعنی تصرف عدوانی

17- Chattels

18- Slater v Swann, 1730

19- Sheldrick v Aberly, 1793

20- A, B and others v Leeds Teaching Hospital NHS Trust, 2004

غیرقانونی در بدن انسان نمی‌شود. همچنین، در پرونده^{۲۱}، تأیید شد که جرم مدنی تصرف غیرقانونی تنها نسبت به اموال منقول قابل اعمال است و شامل دارایی‌های غیرملموس، مانند دعاوی قراردادی، نمی‌شود. در حقوق ایران در «ترمینولوژی حقوق» آمده است: «مال در اصل، از فعل ماضی میل است به معنی خواستن. در فارسی هم به مال، خواسته می‌گویند (جعفری لنگرودی، ۱۳۷۸، ۳۱۲۶). در قانون مدنی، تعریفی از مال نشده است، لیکن مصادیق و انواع آن در باب اول از کتاب اول آن ذکر شده است. حقوقدانان، هریک سعی کرده‌اند تعاریفی ارائه دهند که کامل باشد (کاتوزیان، ۱۳۷۴، ۱۱). برخی گفته‌اند در اصطلاح حقوقی، به چیزی مال گفته می‌شود که قابل دادوستد باشد و برای آن عرضه و تقاضا مطرح بوده و بتوان آن را با پول ارزیابی کرد (مدنی، ۱۳۹۰، ۱۶۰). برخی نیز گفته‌اند فرق بین مال و شیء، این است که مال همواره دارای ارزش مبادله اقتصادی و قابل تقویم به پول است، ولی شیء ممکن است دارای ارزش مبادله اقتصادی باشد یا نباشد، لذا هر مالی، شیء، است ولی هر شیئی، مال نیست، مال لازم نیست محسوس و مادی باشد (صفایی، ۱۳۸۹، ۱۲۳).

۲-۳- تصرف اموال به وسیله شخص دیگر

در گفتار معمولی مردم انگلستان، تصرف^{۲۲} به معنای مالکیت^{۲۳} است، اما در حقوق انگلستان، تصرف معنای گسترده‌تری دارد. به‌طور ساده، حق تصرف به معنای حق استفاده، کنترل یا دخل و تصرف در یک شیء خاص است. اگرچه معمولاً مالک دارای این حق است و مالک اغلب همان کسی است که اموال در تصرف او قرار دارد، اما در بسیاری از شرایط، اشخاصی غیر از مالک نیز می‌توانند دارای حق تصرف قانونی در یک مال را داشته باشند. برای مثال اجاره یا قرض: شخصی که یک کالا را اجاره کرده یا آن را با اجازه قرض گرفته است، معمولاً برای مدت اجاره یا قرض، حق تصرف آن را دارد. امین نیز در برخی شرایط دارای حق تصرف است؛ مانند کفاشی که کفشی را برای تعمیر دریافت کرده است یا تعمیرگاهی که خودرویی را برای تعمیر نگه داشته است.

در برخی موارد، این امر ممکن است به این معنا باشد که مالک یک مال که در تصرف قانونی شخص

21- OBG v Allan, 2007

22- Possession

23- Ownership

دیگری قرار دارد، در صورت مداخله در آن مال، ممکن است به دلیل تعرض به اموال مسئول شناخته شود. به عنوان مثال، اگر شخصی یک جفت کفش را برای تعمیر به کفاش بسپارد، اما قبل از پرداخت هزینه، آن‌ها را بدون اجازه بردارد، این عمل ممکن است تعرض به اموال منقول محسوب شود. در این وضعیت، کفاش به عنوان امانت دار^{۲۴} دارای حق تصرف است و اقدام مالک ممکن است ناقض این حق باشد.

عنصر روانی درباره لزوم عمدی بودن مداخله در اموال، در قانون انگلستان همچنان مبهم است. در پرونده ای^{۲۵} دادگاه انگلستان اعلام کرد که در دعاوی مربوط به تعدی غیر عمدی به شخص، خواهان باید ثابت کند که خوانده مرتکب بی احتیاطی یا تقصیر شده است. برخی از کارشناسان حقوقی بر این باورند که این اصل ممکن است در مورد تجاوز به اموال نیز صادق باشد، اما این موضوع تاکنون در دادگاه‌های انگلستان مورد بررسی قرار نگرفته است. به طور مشابه، در پرونده ای^{۲۶} دادگاه رأی داد که اگر تعدی به شخص عمدی نباشد، تنها در صورتی موجب مسئولیت خواهد شد که خسارت واقعی^{۲۷} ایجاد شده باشد. ممکن است همین اصل در مورد تجاوز به اموال نیز اعمال شود، اما این موضوع همچنان محل بحث در حقوق انگلستان است.

در حقوق ایران با توجه به این که تصرف مال منقول، دلیل مالک بودن است، اگر محکوم علیه، مالی را در اختیار داشت، اصل بر این است که مال خود اوست و لذا اموالی که در تصرف غیر محکوم علیه است، اصل بر این است که به محکوم علیه، تعلق ندارد و نمی توان آن را توقیف کرد، مگر این که متصرف، محکوم علیه را مالک معرفی کند. در اموال منقول، اصولاً توقیف اموال منقول در محل سکونت یا محل کار محکوم علیه انجام می شود؛ وقتی محل سکونت و محل کار محکوم علیه مشخص باشد، اصل بر این است که وسایل و اثاثیه و اموال موجود در آن مکان متعلق به محکوم علیه است، زیرا عرف و عادت بر این است که اموال خود را نگهداری می کنند. البته اموال منقول محکوم علیه در هر محلی و در تصرف هر کس، قابل بازداشت است، مشروط بر این که قرائن کافی بر احراز مالکیت او باشد.

هرگاه کسی، مالی را صرفاً در تصرف داشته باشد^{۲۸} و سپس به هر دلیلی، شخص دیگری، آن مال را

24- bailee

25- Fowler v Lanning, 1959

26- Letang v Cooper, 1965

27- Actual Damage

از تصرف شخص اول خارج نماید؛ قانونگذار به متصرف اول، حق داده تا با مراجعه به دادگستری و بدون نیاز به اثبات مالکیت خود، شخص دوم را صرفاً بر اساس «تصرف» سابق خود، اخراج نماید که ممکن است از طریق دادخواست رفع مزاحمت یا رفع تصرف عدوانی باشد. مطابق ماده ۱۶۱ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹: «در دعاوی تصرف عدوانی، ممانعت از حق و مزاحمت، خواهان باید ثابت نماید که موضوع دعوا حسب مورد، قبل از خارج شدن مال از تصرف وی و یا قبل از ممانعت و یا مزاحمت، در تصرف و یا مورد استفاده او بوده و بدون رضایت او و یا به غیر وسیله قانونی از تصرف وی خارج شده است». بدین ترتیب، دعوی مالکیت در حقوق ایران ممکن است در مورد اموال منقول یا غیرمنقول اقامه شود، درحالی که دعوی تصرف عدوانی، ممانعت از حق و مزاحمت، عموماً در باب اموال غیرمنقول است. این حمایت از متصرف مال غیرمنقول، به دلیل حمایت قانونگذار از «نظم عمومی» است. ازسوی دیگر، بنا بر نظریه مشورتی^{۲۹} اداره حقوقی قوه قضائیه شکایت تصرف عدوانی، موکول به احراز مالکیت شاکی است و نیازی به احراز سبق تصرف شاکی ندارد.

۳- مسئولیت در قبال خسارت

در دعوی تجاوز به اموال منقول در حقوق انگلستان حتی در صورتی که هیچ خسارتی ایجاد نشده باشد، قابل طرح است. اما در بسیاری از موارد، تجاوز به اموال منجر به نوعی خسارت یا زیان می‌شود. در صورتی که خسارت وارد شود، خوانده فقط در قبال خسارتی مسئول خواهد بود که به‌طور معقول قابل پیش‌بینی باشد. این اصل در پرونده ای^{۳۰} تأیید شد. دادگاه در این پرونده حکم داد که تجاوز به اموال، باید تابع همان قواعد مربوط به قابلیت انتساب خسارت در دعاوی ناشی از بی‌احتیاطی باشد. یعنی، خوانده فقط در قبال خساراتی که به‌طور معقول قابل پیش‌بینی بوده و مستقیماً ناشی از عمل او هستند، مسئول خواهد بود. دفاعیات قابل استناد در حقوق انگلستان در این زمینه طبق قانون مسئولیت مدنی (مداخله در اموال) مصوب ۱۹۷۷ میلادی^{۳۱}، تقصیر مشارکتی دفاع قابل قبول در برابر دعوی تعدی به اموال نیست.^{۳۲} باین حال، دفاعیات قابل استناد در برابر این دعوا عبارت

۲۹- شماره ۴۷۷۷/۷ مورخ ۱۳۸۴/۰۷/۱۰

30- Kuwait Airways Corporation v Iraqi Airways Co, 2000

31- Torts (Interference with Goods) Act 1977

۳۲- ماده (۱) ۱۱

اند از: اختیار قانونی^{۳۳}، ضرورت^{۳۴}، رضایت^{۳۵} یا موافقت^{۳۶} و حق شخص ثالث^{۳۷}.

در حقوق ایران بیان می‌کند اگر متصرف پس از تصرف اقدام به تخریب مال کند، برطبق ماده ۱۶۵ آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ قانونگذار به محکوم له حق می‌دهد که متصرف عدوانی را به اصلاح آثار تخریبی که توسط او انجام شده مکلف کند. اما به نظر حقوقدانان این عبارت مواردی را در بر می‌گیرد که اصلاح نیاز به صرف هزینه نداشته باشد و چنانچه تخریب به صورتی باشد که نیازمند صرف هزینه و اقدامات دیگری باشد باید ضمن دادخواست تصرف عدوانی اصلاح و بازسازی تخریب را از مقام قضایی درخواست کند تا نسبت به آن رسیدگی صورت بگیرد و برای آن حکم صادر شود. حتی در تبصره همین ماده به صراحت بیان می‌کند: «در صورت تقاضای محکوم له، دادگاه متصرف عدوانی را به پرداخت اجرت المثل زمان تصرف نیز محکوم می‌نماید». در نتیجه، حق خواهان دعوای رفع تصرف عدوانی است که اجرت زمان تصرف خوانده را نیز مطالبه کند. این مطالبه باید ضمن دادخواست دعوای تصرف عدوانی مطرح شود تا نسبت به آن نیز رسیدگی شود و مورد حکم قرار گیرد. چنانچه ضمن دادخواست دعوای تصرف عدوانی اجرت المثل ایام تصرف طرح نگردد، خواهان باید دعوای جداگانه اجرت المثل اقامه کند. میزان اجرت المثلی که خوانده بایدپردازد با نظر کارشناس تعیین می‌شود (نمرودی و خسرویگی، ۱۴۰۳، ۲۳).

بر طبق نظریه مشورتی^{۳۸} اداره کل حقوقی قوه قضاییه: «در دعوای رفع تصرف عدوانی و درخواست اجرت المثل در فرض تحقق تمامی ارکان دعوای اولی و فراهم بودن موجبات صدور حکم بر رفع تصرف عدوانی در صورتی امکان صدور حکم نسبت به اجرت المثل در حق خواهان وجود دارد که مالکیت وی بر عین یا منافع ملک مورد تصرف در ایام تصرف احراز شود و صرف احراز سبق تصرف خواهان بر ملک

33- Statutory Authority

34- Necessity

35- Volenti

36- Consent

37- Jus Tertii

و لحوق تصرف عدوانی خوانده بر آن ایجاد حقانیت برای متصرف سابق^{۳۹} در مطالبه اجرت المثل از متصرف عدوانی نمی‌کند».

۴- دفاعیات قابل استناد در برابر مسئولیت در قبال خسارت در حقوق انگلستان

۴-۱- اختیار قانونی

نیروهای پلیس در هنگام اعمال اختیارات قانونی خود برای تفتیش و توقیف اموال، مرتکب تجاوز به اموال نمی‌شوند، زیرا از دفاع اختیار قانونی برخوردارند. این به این معنا است که اگر پلیس طبق قانون و در چهارچوب اختیارات قانونی خود اقدام به جست‌وجو یا ضبط اموال کند، این عمل تجاوز به اموال محسوب نمی‌شود و نمی‌توان علیه آن‌ها طرح دعوی کرد.

۴-۲- ضرورت

دفاع ضرورت بیان می‌کند که تداخل یا آسیب به اموال به‌منظور جلوگیری از خطر فوری برای افراد یا اموال، قانونی است، به شرطی که تداخل یا آسیب وارد شده معقول و متناسب با شرایط باشد. اصول دفاعیه ضرورت: خطر فوری، معقول بودن مداخله و تعادل میان خسارت و تهدید است. در پرونده ای^{۴۰} خوانده مسئول شلیک به سگ خواهان بود، چرا که سگ در حال اذیت کردن گوسفندان باردار خوانده بود، اگرچه سگ در آن لحظه به گوسفندان حمله نمی‌کرد، دادگاه حکم داد که شلیک به سگ به دلیل خطر تهدیدکننده علیه گوسفندان، توجیه‌پذیر و قانونی بود. در این باب فقه اسلامی صدمه و کشتن سگ در صورتی که «هار» بوده و یا بنا به تعبیر روایات، گازگیرنده و موزی باشد، جایز است؛ لکن سگ‌هایی که دارای «منفعت عقلایی» هستند، نه تنها کشتن آن‌ها حرام، بلکه مستوجب «ضمان» و پرداخت «خسارت» به مالک است.

۴-۳- رضایت

رضایت به تجاوز به اموال ممکن است از رفتار خواهان به‌طور ضمنی استنباط شود. در پرونده ای^{۴۱}، یک شرکت که خودرویی را که در زمین خصوصی اش پارک شده بود، قفل کرده بود، از دفاع رضایت برخوردار شناخته شد. در این پرونده، تابلوهایی که به‌وضوح نصب شده بودند، هشدار داده بودند که هر کسی بدون مجوز

۳۹- یعنی خواهان

40- Cresswell v Sirl, 1948

41- Arthur v Anker, 1996

در آن مکان پارک کند، خودروی او قفل خواهد شد. با پارک کردن خودرو در آن مکان، خواهان به‌طور ضمنی پذیرفته بود که این خطر را به عهده گیرد. بنابراین، عمل شرکت موجه بوده است.

این موضوع دوباره در پرونده ای^{۴۲} مورد بررسی قرار گرفت. حقایق این پرونده مشابه پرونده قبلی بود، اما خواهان ادعا کرد که دفاع رضایت نباید اعمال شود، زیرا او هشدارهای موجود را ندیده بود. در این پرونده، خواهان در حال برگشت از یک ملاقات پزشکی بود که احساس بیماری کرد. او خودرو را به طور شتاب‌زده پارک کرد، بدون این که تابلویی که پشت دیوار نصب شده بود، را ببیند. سپس مقداری از خودرو فاصله گرفت و شروع به تهوع کرد. وقتی چند دقیقه بعد به سمت خودرو برگشت، متوجه شد که خودرو قفل شده است. دادگاه تجدیدنظر اعلام کرد که برای این که دفاع رضایت از خواننده حمایت کند، خواننده باید ثابت می‌کرد که خواهان از عواقب پارک کردن خودرو در زمین مذکور آگاه بوده است. این به معنای اثبات این است که خواهان تابلو هشدار را دیده و مفهوم آن را درک کرده بود.

شرایط قابل اعمال بودن دفاعیه رضایت: در صورت نصب تابلو این بدین معنا نیست که خواهان باید تمام جزئیات تابلو را می‌خواند؛ بلکه دیدن تابلو و درک مفهوم آن کافی بود، حتی اگر خواهان زحمت نمی‌کشید که به‌طور دقیق بخواند اما تابلو را دیده و بفهمد چه چیزی در مورد خودروهای پارک شده در آن زمین رخ خواهد داد. این می‌تواند برای اعمال دفاعیه کافی باشد. شرایط غیرقابل اعمال بودن دفاعیه رضایت: اگر خواهان حتی تابلو را ندیده بود، نمی‌توانست گفته شود که از عواقب پارک کردن در آن زمین آگاه بوده است، بنابراین دفاع رضایت قابل اعمال نمی‌بود.

۴-۴- حق شخص ثالث

قانون مسئولیت مدنی (مداخله در اموال) مصوب ۱۹۷۷ میلادی بیان می‌کند که دفاعی وجود دارد که در آن شخص ثالثی غیر از خواهان یا خواننده، حق قانونی بالاتری نسبت به اموال دارد. این دفاع مشابه به دفاعی است که در پرونده‌های تجاوز به اراضی^{۴۳} استفاده می‌شود.

در حقوق ایران ارکان رفع تصرف عدوانی در دعوای تصرف عدوانی دادگاه به سه رکن ذیل رسیدگی می‌کند و در صورت احراز این سه مورد خواننده را محکوم به رفع تصرف عدوانی می‌کند و اگر هریک از این موارد اثبات نشود دادگاه خواهان را محکوم به بی‌حقی می‌کند حتی اگر خواهان مالک ملک باشد. اول-

42- Vine v Waltham Forest Borough Council, 2000

43- Trespass to Land

سبق تصرف خواهان.^{۴۴} دوم- لحوق تصرف خوانده. سوم- عدوانی بودن تصرف خوانده.^{۴۵} این که می‌گوییم چنانچه هریک از موارد فوق اثبات نشد دادگاه خواهان را حتی اگر مالک باشد محکوم به بی‌حقی می‌کند به این معنا نیست که وی نمی‌تواند دعوای مالکیت طرح کند چه بسا خواهان دعوای تصرف عدوانی، پس از شکست در این دعوا در دعوای مالکیت پیروز شود اما موضوع مهم در دعوای تصرف عدوانی از نظر قانونگذار حمایت از تصرف متصرف می‌باشد و نه این که مالک چه کسی است (نمرودی و خسرویگی، ۱۴۰۳، ۱۹). بر طبق نظریه مشورتی^{۴۶} اداره کل حقوقی قوه قضاییه: «الف دعوی رفع تصرف عدوانی از زمین به طرفیت ب اقامه نموده و مدعی است ملک سابقاً در تصرف پدرش بوده که فوت کرده است. چون وارث قائم مقام مورث است دادخواهی وی به خواسته رفع تصرف عدوانی به استناد سبق تصرف مورث قابل پذیرش است».

۵- تصرف غیرقانونی

در حقوق انگلستان تصرف غیرقانونی یک جرم بسیار گسترده است، اما در اصل، زمانی ارتکاب می‌یابد که با اموالی که متعلق به دیگری است، به گونه‌ای برخورد شود که با حقوق مالک آن اموال مغایرت داشته باشد. این تعریف نسبتاً مبهم، طیف وسیعی از رفتارهای مختلف را پوشش می‌دهد، از جمله تخریب اموال شخصی، فروش آن‌ها یا تنها نگهداری آن‌ها که برخی از آن‌ها ممکن است با تجاوز به اموال هم‌پوشانی داشته باشند. اگرچه این جرم به حقوق مالک مربوط می‌شود، اما کسی که حق تصرف اموال را دارد، می‌تواند شکایت کند، مشابه با دعوای تجاوز به اموال. عناصر اصلی جرم تصرف غیرقانونی در حقوق انگلستان عبارت‌اند از: اول- وجود اموالی که موضوع تداخل قرار گرفته‌اند. دوم- تداخل باید مغایر با حقوق مالک اموال باشد. سوم- خواهان باید در زمان مداخله حق تصرف قانونی اموال را داشته باشد.

اموال منقول در حقوق انگلستان، شامل تمام انواع اقلام فیزیکی^{۴۷} است، به شرطی که متعلق به شخصی باشند. بنابراین، برای اهداف جرم تصرف غیرقانونی، به عنوان مثال، یک سگ خانگی یا گله گاوها یک کشاورز می‌توانند اموال محسوب شوند، اما یک حیوان وحشی نمی‌تواند اموال به شمار آید. اگرچه خود

۴۴- تصرفات خواهان باید مستمر، مستقر، علنی، غیرمبهم و کامل باشد.

۴۵- بدون رضایت خواهان و بدون حکم دادگاه

۴۶- شماره ۸۹۹/۹۶/۷ مورخ ۱۳۹۶/۰۴/۲۴

۴۷- به جز زمین

زمین مشمول این تعریف نمی‌شود، اما اموالی که به‌طور نادرست و غیرقانونی از زمین جدا شده‌اند، مانند محصولات کشاورزی، می‌توانند مشمول باشند. همچنین بدن انسان نمی‌تواند مبنای اقدام قانونی^{۴۸} برای جرایم تصرف غیرقانونی یا تجاوز به اموال منقول، باشد.

در فقه اسلامی برخی بر این باورند که با استناد به آیات شریفه قرآن کریم، انسان بدون اجازه مالک حقیقی یعنی خداوند، مجاز به تصرف در جسم خود نیست (سنهلی، ۱۴۰۷ق، ۲). این حکم درباره اعضای بدن او نیز صادق است (شرف الدین، ۱۴۰۳ق، ۹۵). شاهی بر این ادعا آن است که فقها در مورد ربوده شدن انسان، مجازات سارق را مانند احکام مربوط به سرقت اموال در نظر نمی‌گیرند.

دلیل این موضوع برخی روایات هستند که تأکید دارند انسان در دسته اموال قرار نمی‌گیرد تا احکام سرقت بر او جاری شود. دلیل دیگری که مطرح شده این است که اعضای بدن پس از جدا شدن، در حکم میته قرار می‌گیرند. با توجه به آیه شریفه سوم سوره مبارکه مائده^{۴۹}، فروش گوشت مردار، خون و گوشت خوک حرام بوده و فاقد ارزش مالی است (روحانی، ۱۴۱۴ق، ۱۲۳). در مقابل، گروهی دیگر معتقدند که بر اساس عرف و رویه عقلا، هر انسانی بر جسم و اموال خود تسلط دارد و این امر مورد تأیید است.^{۵۰} شارع نیز «بنای عقلا» را تأیید و امضاء کرده است و در قرآن کریم، خداوند «بیع» را حلال دانسته است.^{۵۱} گروهی دیگر با استناد به این آیه شریفه که می‌فرماید: «خداوند از مؤمنان جان‌ها و اموال شان را می‌خرد تا بهشت نصیب آنان شود»^{۵۲}، بر این باورند که انسان مالک جسم خود است و با «اذن خداوند» اختیار تصرف در آن را دارد، از جمله امکان خرید و فروش (ابراهیم موسی، ۱۴۱۶ق، ۱۹۵). دیدگاه دیگری نیز مطرح است که بر اساس آن، اگرچه اعضای بدن انسان به‌عنوان مال تلقی نمی‌شوند، اما دریافت «عوض» مانند پول در برابر واگذاری آن مجاز است. به این معنا که هرچند انسان به خودی خود قابل تملک نیست، اما رابطه او با اعضای بدنش به گونه‌ای است که می‌تواند از منظر «حق اختصاص» یا «حق اولویت» در آن تصرفی مشابه تصرفات مالکانه داشته باشد. بدین ترتیب، فرد اختیار عضو خود را در

۴۸- شکایت

۴۹- حَرَمَ عَلَیْکُمُ الْمِیْتَةَ وَ الدَّمَّ وَ لَحْمَ الْخَنَازِیْرِ

۵۰- نظریه مشورتی شماره ۷/۱۵۵۷ مورخ ۱۳۷۶/۰۶/۲۵ اداره حقوقی قوه قضائیه

۵۱- سوره مبارکه بقره، آیه شریفه ۲۷۵

۵۲- سوره مبارکه توبه، آیه شریفه ۱۱۱

دست دارد و می‌تواند آن را به‌صورت رایگان اهدا کند یا در برابر انتقال آن به دیگری، عوض دریافت نماید (مومن قمی، ۱۳۸۲، ۲۷).

نمونه‌هایی از تصرف غیرقانونی در حقوق انگلستان:

اول- انکار مالکیت صاحب اصلی اموال

دوم- نگه‌داشتن اموالی که متعلق به مدعی هستند، بدون اجازه، درحالی که مالک درخواست استرداد آن‌ها را کرده و این درخواست رد شده است. در برخی موارد، قفل چرخ خودروها یا انتقال آن‌ها از زمینی که بدون اجازه مالک آن زمین پارک شده‌اند، ممکن است موجب ادعای تصرف غیرقانونی توسط مالک خودرو شود. باین‌حال، دادگاه تجدیدنظر در باب این موضوع در پرونده ای^{۵۳} رأی داد که در صورتی که قفل‌کننده چرخ اقدامات معقولی را انجام داده باشد، این جرم محقق نخواهد شد. مانند نصب اطلاعیه‌ای برای هشدار به رانندگانی که به‌صورت غیرمجاز در ملک دیگری پارک می‌کنند، مبنی بر این که ممکن است چرخ خودروی آن‌ها قفل شود. ارائه اطلاعات در مورد نحوه تماس با فرد مسئول قفل کردن چرخ. تعیین هزینه‌ای معقول برای آزادسازی خودرو.

سوم- نابود کردن اموال متعلق به مدعی یا به‌طور عمدی آن‌ها را در معرض خطر مصادره یا تخریب قرار دهد. نمونه این موضوع را می‌توان در پرونده ای^{۵۴} مشاهده نمود. خواننده خودرویی را به‌صورت اعتباری از طریق یک شرکت مالی خریداری کرده بود و ترتیب اعتباری به گونه‌ای بود که تا زمانی که اقساط پرداخت نشده بود، خودرو به‌طور قانونی متعلق به شرکت مالی خواهد بود. خواننده از خودرو برای قاچاق ساعت به داخل کشور بدون پرداخت مالیات‌های مربوطه استفاده کرده بود و زمانی که دستگیر شد، خودرو توسط اداره گمرک و مالیات توقیف شد. از خواننده توسط شرکت مالی شکایت شد و تحت عنوان تصرف غیرقانونی مسئول شناخته شد، زیرا در هنگام استفاده از خودرو برای قاچاق، او می‌دانست که مالک خودرو در صورت دستگیری او، از آن محروم خواهد شد.

چهارم- فروش اموال بدون اجازه مالک (خواهان).

پنجم- توقیف یا آسیب رساندن به اموال توسط مأموران پلیس در جریان بازرسی: در صورتی که پلیس فراتر از اختیارات قانونی یا عرفی خود بر اساس قانون پلیس و شواهد کیفری مصوب ۱۹۸۴

53- Arthur v Anker, 1997

54- Moorgate Mercantile Co v Finch, 1962

میلادی^{۵۵} عمل کرده باشد، مدعی می‌تواند دعوی موفقی برای تصرف غیرقانونی مطرح کند. افرادی که اموال شان توسط پلیس توقیف شده است، حق دارند بر اساس قانون اموال پلیس مصوب ۱۸۹۲ میلادی^{۵۶}، برای بازپس‌گیری آن‌ها در شورای حل اختلاف اقامه دعوی کنند. باین‌حال، قانون انگلستان در برخی موارد انعطاف پذیرتر خودش را نشان داده مثلاً، اگر فردی اموالی را صرفاً برای کسی که باور صادقانه دارد که مالک قانونی آن است نگه دارد، تصرف غیرقانونی محقق نمی‌شود.^{۵۷}

ششم- دریافت اموالی که از طریق کلاهبرداری به دست آمده‌اند و فروش آن‌ها با حسن نیت به شخص ثالث.

هفتم- تحویل اشتباه اموال به شخصی که حق دریافت آن را ندارد. قانون مسئولیت مدنی (مداخله در اموال) مصوب ۱۹۷۷ میلادی مقرر می‌دارد که دریافت اموال تحت یک قرارداد وثیقه‌ای (رهن) که بدون مجوز صورت گرفته است، تصرف غیرقانونی محسوب می‌شود.^{۵۸} یکی از تغییراتی که این قانون ایجاد کرده، این است که اگر خواننده صرفاً با بیان شفاهی، مالکیت مدعی بر اموال را انکار کند، این اقدام تصرف غیرقانونی محسوب نمی‌شود.^{۵۹} در غیر این صورت، مسئولیت مدنی برای تصرف غیرقانونی همچنان مطابق با وضعیت قبل از این قانون باقی مانده است. جرم مدنی جدیدی که این قانون تحت عنوان «مداخله غیرقانونی در اموال»^{۶۰} معرفی کرده است، در واقع جرم جدیدی محسوب نمی‌شود، بلکه صرفاً اصطلاحی جامع برای توصیف تمامی جرایم مدنی مربوط به از بین رفتن یا آسیب دیدن اموال است. این جرایم شامل تصرف غیرقانونی، تعرض به اموال و بی‌احتیاطی هستند.

۶- تصرف توسط خواهان

اگرچه حقوقی که در قانون انگلستان از آن‌ها محافظت می‌شوند عمدتاً حقوق مالک است، هر کسی که مالکیت قانونی بر اموال داشته باشد می‌تواند برای تصرف غیرقانونی اقامه دعوی کند. در مواردی که بیش از یک نفر تصرف اموال را در اختیار داشته باشد و هیچ‌کدام از آن‌ها مالک نیستند، شخصی که زودتر

55- Police and Criminal Evidence Act 1984

56- Police (Property) Act 1892

۵۷- نظر قاضی black burn در پرونده Hollins v Fowler, 1875

۵۸- ماده (۲) ۱۱

۵۹- ماده (۳) ۱۱

حق تصرف را به دست آورده باشد، اولویت خواهد داشت. در پرونده ای^{۶۱} یک پسر جوان یک جواهر پیدا کرد و آن را برای ارزیابی به یک جواهرساز داد. وقتی مالک پیدا نشد، جواهرساز از بازگرداندن آن به پسر امتناع کرد. پسر با موفقیت در باب تصرف غیرقانونی اقامه دعوی کرد. به‌رغم این که این پرونده بسیار قدیمی است، اما همین قاعده در پرونده‌های جدیدتر انگلستان نیز اعمال شده است، مانند پرونده زیر.^{۶۲} در این پرونده، خواهان خودرویی را در تصرف داشت که سرقتی بود، اگرچه خود آن را دزدیده نبود. مالک خودرو هم قابل شناسایی نبود و زمانی که پلیس خودرو را توقیف کرد و از بازگرداندن آن امتناع کرد، خواهان با موفقیت در باب تصرف غیرقانونی اقامه دعوی کرد.

در حقوق ایران هر فردی که ادعای مالکیت بر مالی را دارد، باید آن را با استفاده از دلایل معتبر قانونی اثبات کند. بر اساس ماده ۱۲۵۸ قانون مدنی، ادله اثبات دعوا شامل موارد روبرو است: اقرار، اسناد کتبی، شهادت، امارات قضایی و قسم. با در نظر گرفتن تمامی ضوابط مربوط به ادله اثبات دعوا، تصرف به‌عنوان مالکیت یکی از مهم‌ترین و اصولی‌ترین دلایل اثبات مالکیت محسوب می‌شود. این اصل درباره اغلب اموال، چه منقول و چه غیرمنقول، قابل استفاده است، مگر در مواردی خاص که نیاز به ارائه سایر ادله وجود دارد (نهرینی، ۱۳۸۳، ۲۰۵).

اگرچه موضوع اثبات مالکیت عمده‌تاً در چهارچوب قوانین مدنی و در بخش ادله اثبات دعوا مورد بررسی قرار می‌گیرد، اما نمی‌توان آن را صرفاً به این حوزه محدود کرد. این موضوع در آیین دادرسی مدنی نیز اهمیت دارد؛ چرا که هرگاه دعوایی مطرح شود، رسیدگی قضایی و فرایند دادرسی در دادگاه، بلافاصله مورد توجه قرار می‌گیرد. در حقیقت، ادله اثبات دعوا زمانی اهمیت پیدا می‌کند که در جریان رسیدگی دادگاه مورد استفاده قرار گیرد. این ادله، پایه اصلی بررسی ادعاها و دفاعیات طرفین دعوا را تشکیل می‌دهند و نقش تعیین‌کننده‌ای در صدور رأی عادلانه از سوی دادگاه دارند (هاشمی و تقی‌زاده، ۱۴۰۲، ۱۷۹). ماده ۱۹۴ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ دلیل را تعریف می‌کند. تعریف اسناد نیز در ماده ۱۲۸۴ قانون مدنی آمده است.

عنصر روانی تصرف غیرقانونی در اموال منقول در حقوق انگلستان تنها زمانی تحقق می‌یابد که به‌صورت عمدی انجام شود، بنابراین صرفاً انجام کاری به‌صورت غیرعمدی که در غیر این صورت می‌تواند تصرف غیرقانونی باشد، برای ایجاد مسئولیت کافی نیست. باین حال، متهم تنها باید قصد انجام عمل مداخله در اموال

61- Armory v Delmirie, 1721

62- Costello v Chief Constable of Derbyshire, 2001

را داشته باشد؛ نیازی به این نیست که قصد داشته باشد آن عمل با حقوق مالک ناسازگار باشد یا حتی بداند که چنین خواهد بود. بنابراین، این تخلف می‌تواند حتی زمانی ارتکاب یابد که متهم نداند اموال متعلق به خواهان است. به عنوان مثال زمانی که کسی اموال سرقتی را بدون آگاهی خریداری می‌کند، ناآگاهی و نه اشتباه نمی‌تواند به عنوان دفاع در نظر گرفته شوند. از سوی دیگر، اگر عمل فیزیکی دریافت اموال بدون قصد^{۶۳} باشد، مسئولیتی وجود نخواهد داشت. برای مثال، اگر یک جیب‌بر که توسط پلیس تحت تعقیب است، اموال سرقتی را با انداختن آن‌ها در کیسه خرید یک فرد عبوری، بدون آگاهی آن شخص دور بیندازد، آن عابر مسئول تصرف غیرقانونی نخواهد بود، زیرا او عمدی در برخورد با اموال نداشته است.

در قانون ایران یکی از ویژگی‌های اساسی جرایم مرتبط با اموال و مالکیت، این است که جرم باید ناظر بر مالی باشد که به دیگری تعلق دارد. بنابراین، اگر فردی اعمالی که در دسته جرایم علیه اموال قرار می‌گیرند را نسبت به مال خود انجام دهد، این اقدام جرم محسوب نمی‌شود. با در نظر گرفتن اطلاق و عمومیتی که در ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ مشاهده می‌شود، هرگونه استیلاي غیرقانونی بر مال منقول و غیرمنقول، در صورت وجود سایر شرایط، تحت عنوان جرم تصرف عدوانی قرار می‌گیرد. در این زمینه، تفاوتی وجود ندارد که مال در زمان تصرف در اختیار مالک باشد یا شخصی غیر از او. همچنین، حتی اگر مال غیرمنقول و منقول سابقه تصرف عینی نداشته باشد، باز هم تحت شمول این ماده قرار می‌گیرد. از همین رو، برخلاف دعوای مدنی تصرف عدوانی که بر اساس ماده‌های ۱۵۸ و ۱۶۱ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ نیازمند اثبات سابقه تصرف است، در دعوای کیفری، صرف اثبات تصرف غیرقانونی و بدون حق بر مال غیرمنقول و منقول برای احراز جرم کافی خواهد بود. این موضوع در نظریه مشورتی^{۶۴} اداره حقوقی نیز مورد تأیید قرار گرفته است، جایی که تصرف غیرمجاز و عدوانی را برای شکایت کیفری بر اساس ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ کافی دانسته است (حبیب زاده و کوهی اصفهانی، ۱۳۹۱، ۱۲).

۷- قانون مسئولیت‌های مدنی (مداخله در اموال) مصوب ۱۹۷۷ میلادی

این قانون، با توجه به تداخل‌ها و ابهام‌های موجود در حقوق کامن‌لا، سعی داشت تا قواعد مرتبط با این

۶۳- غیرعمدی

۶۴- شماره ۷/۳۲۲۴ مورخ ۱۳۷۸/۰۵/۲۴

حوزه را سامان‌دهی کند. بر اساس ماده اول این قانون، مداخله غیرقانونی در اموال شامل موارد زیر است: اول- تصرف غیرقانونی در اموال منقول. دوم- تعرض به اموال منقول. سوم- بی‌احتیاطی که منجر به آسیب به اموال یا منافع مرتبط با آن‌ها شود. چهارم- هر گونه مسئولیت مدنی دیگری که منجر به آسیب به اموال یا منافع مرتبط با آن‌ها گردد (Steele, 2014, 891).

برخی از اصلاحات کلیدی که این قانون معرفی کرد، شامل موارد زیر است: اول- حق اقامه دعوی برای از دست دادن کالاها بر اثر تقصیر امین که این اموال به او سپرده شده بود، طبق ماده (۲) ۲ به جرم مدنی تصرف غیرقانونی منتقل شد. دوم- یک مفهوم کلی از مسئولیت مدنی برای مداخله غیرقانونی در اموال منقول معرفی شد که شامل راهکارهای جبرانی متناظر بوده و دادگاه اختیار صدور آن‌ها را دارد. سوم- دفاع بر اساس تقصیر مشارکتی در دعوی مربوط به تصرف غیرقانونی و تجاوز عمدی حذف شد، مگر در موارد مربوط به بانک‌ها. چهارم- قوانین جدیدی وضع شد که مطابق آن، اموالی که برای آن‌ها ادعایی مطرح نشده بود، می‌توانستند واگذار شوند. پنجم- برای افرادی که در دوران تصرف خود، اموال را بهبود داده بودند، راهکاری برای مطالبه هزینه‌های صرف‌شده^{۶۵} در نظر گرفته شد. ششم- برای رسیدگی به دعوی میان مالکان مشترک^{۶۶} که یک حوزه چالش‌برانگیز در حقوق کامن‌لا بود، مقرراتی تصویب شد. هفتم- قاعده قدیمی که به موجب آن خواندگان نمی‌توانستند به‌عنوان دفاع، استناد کنند که شخص ثالثی نسبت به اموال، مالکیت برتری نسبت به خواهان دارد، لغو شد. هشتم- دعوی مربوط به دعوی استرداد مال منقول^{۶۷} در کامن‌لا منسوخ و مسئولیت مدنی ناشی از تصرف غیرقانونی گسترش یافت تا موارد باقی‌مانده را نیز پوشش دهد.

راهکارهای جبرانی در دعوی تصرف غیرقانونی در حقوق انگلستان: در دعوی مربوط به تصرف غیرقانونی مال منقول، خساراتی که قابل مطالبه هستند، شامل موارد زیر می‌شوند: اول- جبران خسارت معادل باز پس‌گیری ارزش بازاری اموال موردنظر و همچنین خسارات خاص مطالبه این نوع خسارت، حق مالکیت مدعی بر اموال را از بین می‌برد. دوم- به‌طور جایگزین، مالک واقعی^{۶۸} اموال می‌تواند درخواست استرداد اموال به همراه خسارت خاص را داشته باشد (Harpwood, 2008, 368).

نتیجه

جرم تجاوز به اموال منقول در حقوق ایران و انگلستان دارای شباهت‌ها و تفاوت‌های قابل توجهی است. هر دو نظام حقوقی تلاش دارند از تصرف مشروع افراد حمایت کنند و در برابر مداخلات غیرقانونی، راهکارهای حقوقی مناسبی ارائه دهند. با این حال، تفاوت‌هایی در مبانی نظری، ارکان و شیوه‌های جبران خسارت در این دو نظام حقوقی وجود دارد. که با توجه به این تفاوت‌ها، به نظر می‌رسد که حقوق ایران در موضوع تصرف عدوانی، بر حمایت از تصرف پیشین و حفظ نظم عمومی تأکید دارد، در حالی که حقوق انگلستان بیشتر به ماهیت تجاوز به اموال بدون توجه به خسارت احتمالی تمرکز می‌کند. این تفاوت‌ها نشان‌دهنده دو رویکرد متفاوت در حمایت از حقوق مالکیت و تصرف مشروع در دو نظام حقوقی است.

یافته‌ها نشان می‌دهند که این دو نظام حقوقی، به رغم اشتراکات در حمایت از اموال، تفاوت‌های قابل توجهی در تعریف، ارکان و ضمانت‌های اجرایی این جرم دارند. در حقوق انگلستان، تجاوز به اموال منقول به عنوان یک جرم مدنی شناخته می‌شود که تنها نیازمند اثبات مداخله غیرقانونی در اموال است و نیازی به اثبات خسارت ندارد. سه رکن اصلی این جرم عبارت‌اند از: وقوع مداخله فیزیکی، تعلق اموال به شخص دیگر و غیرمجاز بودن مداخله. نکته قابل توجه در حقوق انگلستان این است که حتی اعمال جزئی مانند جابه‌جایی اموال یا لمس آن‌ها بدون اجازه مالک نیز می‌تواند مشمول این جرم شود. همچنین، دفاعیات قابل استناد در این جرم شامل اختیار قانونی، ضرورت، رضایت و حق شخص ثالث است. بر اساس قانون مسئولیت‌های مدنی (مداخله در اموال) مصوب ۱۹۷۷ میلادی، برخی از قواعد کامن‌لا در این زمینه اصلاح شده و جنبه‌های حمایتی از اموال تقویت گردیده است. در مقابل، حقوق ایران از مفهوم تصرف عدوانی به عنوان معادلی برای تجاوز به اموال منقول و غیرمنقول بهره می‌برد. این جرم شامل استیلا، غیرمجاز بر مال دیگری بدون رضایت مالک است و به دو صورت مدنی و کیفری قابل پیگیری است. ارکان این جرم در ایران شامل سبق تصرف خواهان، لحوق تصرف خواننده و عدوانی بودن تصرف است.

برخلاف حقوق انگلستان، در نظام حقوقی ایران تصرف عدوانی به دو دسته جرم کیفری و دعوی مدنی تقسیم می‌شود و برای اثبات آن، علاوه بر مداخله غیرقانونی، باید مالکیت یا تصرف قبلی خواهان نیز احراز شود. در دعوی تصرف عدوانی، قوانین ایران به‌ویژه ماده ۶۹۰ قانون مجازات اسلامی (کتاب پنجم تعزیرات) مصوب ۱۳۷۵ و ماده ۱۶۵ قانون آیین دادرسی مدنی مصوب ۱۳۷۹ علاوه بر رفع تصرف، امکان مطالبه اجرت‌المثل مدت تصرف و خسارات وارده را نیز فراهم کرده است.

یکی دیگر از تفاوت‌های مهم این دو نظام حقوقی، در شیوه جبران خسارت و ضمانت‌های اجرایی آن است. در حقوق انگلستان، جبران خسارت معمولاً شامل اعطای خسارت مالی و در مواردی، بازگرداندن مال است. همچنین، چنانچه تجاوز به اموال منجر به زیان شده باشد، میزان خسارت بر اساس اصل قابلیت پیش‌بینی معقول محاسبه می‌شود. اما در ایران، علاوه بر رفع تصرف، امکان صدور حکم به جبران خسارت و اجرت‌المثل ایام تصرف نیز وجود دارد. بر این اساس، اگر خوانده پس از تصرف، اقدام به تخریب یا تغییر در مال کند، دادگاه می‌تواند وی را به اصلاح تخریب‌ها و پرداخت خسارت محکوم کند.

ملاحظات اخلاقی: موارد مربوط به اخلاق در پژوهش و نیز امانتداری در استناد به متون و ارجاعات مقاله تماماً رعایت گردیده است.

تعارض منافع: تعارض منافع در این مقاله وجود ندارد.

تأمین اعتبار پژوهش: این پژوهش بدون تأمین اعتبار مالی نگارش یافته است.

منابع

- قرآن کریم

فارسی

- جعفری لنگرودی، محمدجعفر، ۱۳۷۸، **ترمینولوژی حقوق**، تهران، انتشارات گنج دانش.
- حبیب زاده، محمدجعفر و کوهی اصفهانی، کاظم، ۱۳۹۱، بررسی و تحلیل ارکان جرم تصرف عدوانی در حقوق ایران، **فصلنامه مطالعات حقوق خصوصی**، شماره ۴.
- رستمی، حسین، ۱۳۸۴، بررسی جرم تصرف عدوانی و معضلات محاکم در رسیدگی و اجرای احکام صادره درباره آن، **پایان‌نامه کارشناسی ارشد حقوق کیفری و جرم‌شناسی**، دانشگاه مازندران.
- زراعت، عباس، ۱۳۸۴، **قانون مجازات اسلامی در نظم حقوق کنونی**، چاپ اول، تهران، انتشارات ققنوس.
- شهری، غلامرضا و ستوده جهرمی، سروش، ۱۳۷۷، **نظریه‌های اداره حقوقی قوه قضائیه در زمینه مسائل کیفری از سال ۱۳۵۸ تا سال ۱۳۷۱**، چاپ دوم، تهران، انتشارات روزنامه رسمی کشور.
- شکری، رضا و سیروس، قادر، ۱۳۸۳، **قانون مجازات اسلامی در نظم حقوق کنونی**، چاپ سوم، تهران، انتشارات مهاجر.

- صفایی، سیدحسین، ۱۳۸۹، **حقوق مدنی**، انتشارات میزان.
- قربانی، فرج الله، ۱۳۸۲، **مجموعه آراء وحدت رویه دیوان عالی کشور (جزائی)**، چاپ نهم، تهران، انتشارات فردوسی.
- کاتوزیان، ناصر، ۱۳۷۴، **حقوق مدنی اموال و مالکیت**، تهران، انتشارات یلدا.
- مدنی، سیدجلال الدین، ۱۳۹۰، **حقوق مدنی**، ج اول، تهران، انتشارات پایدار.
- مؤمن قمی، محمد، ۱۳۸۲، **پیوند اعضا، مجله فقه اهل بیت**، شماره ۳۴.
- نمرودی، علیرضا و خسرویگی، امیرحسین، ۱۴۰۳، **تصرف عدوانی حقوقی و کیفری**، چاپ اول، تهران، انتشارات معید مهر.
- نهرینی، فریدون، ۱۳۸۳، **تناسب اصولی دلیل تصرف در اثبات مالکیت، فصلنامه تحقیقات حقوقی**، شماره ۴۰.
- هاشمی، سیداحمدعلی و تقی زاده، ابراهیم، ۱۴۰۲، **حقوق اموال و مالکیت**، تهران، انتشارات مجد.

عربی

- ابراهیم موسی، عبدالله، ۱۴۱۶ق، **المسئولیه الجسديه فی الاسلام**، بیروت، انتشارات دار ابن حزم.
- روحانی، سیدمحمدصادق، ۱۴۱۴ق، **المسائل المستحدثه**، چاپ چهارم، قم، انتشارات دارالکتاب.
- سنهلی، محمد برهان الدین، ۱۴۰۷ق، **حکم الشریعه الاسلامیه فی زرع الاعضاء الانسانیه**، انتشارات البعث الاسلامی.
- شرف الدین، احمد، ۱۴۰۳ق، **الاحکام الشرعیه للأعمال الطبییه**، الكويت، انتشارات المجلس الوطنی للثقافه و الفنون و الادب.

لاتین

- Elliott, Catherine & Quinn, Frances, 2009, Tort Law, Publisher: Longman Pub Group. 7th edition.
- Harpwood, Vivienne, 2008, MODERN TORT LAW, Publisher: Routledge-Cavendish. 7th edition.
- Steele, Jenny, 2014, Tort Law: Text, cases, and Materials, Publisher: Oxford University Press; 3th edition.

An Analysis of Key Changes in UCP 500 Compared to UCP 600

Homayoun Mafi, Sodabeh Asadian

Judicial Justice in Islamic Criminal Laws

Abolfath Khaleghi, Maryam Khalil Dokht

The Effects of the Pandemic on the Expansion of Terrorism

Mohsen Molaei Fard, Hadi Masoudi Far

Female Victimization Within the Family: Strategies and Foundations for Criminal Protection

Sayyed Alireza Mirkamali, Zahra Mahmoudi, Omid Zeynali

Challenges and Strategies for Implementing Hijab and Chastity

Mahmoud Habibi Tabar, Narges Zandi Aliabadi

Criticism of the Regulations of Article 3 of the Law on the Obligation to Officially Register Real Estate Transactions

Kousar Nazari, Ebrahim Yaghouti

A Comparative Study of the Principle of Good Faith in Iranian and French Law Based on the 2016 Reforms

akbar azimi

Recognition of the Right to the Environment in the Light of International Documents and Judicial Procedures

Mona Davanlou

Reflection on the Trend of Artificial Intelligence in Crime Prevention

Ali Najafi, Sayyed Mohsen Mousavi Far

Feasibility of Criminal and Legal Prosecution of Government Officials in Violation of Citizens' Right to Health

Abolhasan Jannati, Zainab Hashemi Baghi

A Comparative Critique and Analysis of the Nature of Smart Contracts in the Legal Systems of Iran and the United States of America

Amal Solimani, Maryam Eskandari

Comparative Analysis of the Crime of Aggressive Possession of Movable Property in Iranian and English Law:

Principles, Elements and Enforcement Guarantees

Amir Mohammad Mahrokh, Saeid Babaei

Peace Within Iran's Laws, a Comparative Analysis with Other Ways of Dispute Resolution

Mohammadbagher Parsa Pour, Azam Lotfi Neyestanek

Legal Effects and Consequences of Invoking the Rule of Necessity in International Law

Sayyed Mohammad Pedram Bathaei

Analysis of Crimes Related to Speculation Iranian and French Criminal Law

Vahid Kioumars

Comparative Study of Damage Caused by Damage in Iranian Law and International Sale of Goods Convention

Amirmohammad Tavakoli, Setayesh Haj Rajabali Tehrani

A Comparative Analysis of Unilateral Sanctions and Security Council Sanctions: Legal Analysis and Extraterritorial Implications

Sayyed Foad Alavi, Ali Taghi Zadeh, Mohammad Javad Ghasabi Fard

Crimes and Accidents Arising from Work in Iranian and French Law

Sima Soudagar

The Legal Status of the Use of Chemical Weapons by Iraq Against Iran from the Perspective of International Law

Sara Farzadi Mehr, Mojtaba Nazif, Qasim Moghadamian, Esmaeil Amouri

Criminal Policy Alternatives to Imprisonment in Crimes of the United States Armed Forces

Amirhasan Abolhasani, Sayyed Yahya Alavi, Elham Zare

Contract for the Carriage of Goods in the Legal Systems of Iran and France

Mahshid Sadat Tabaei, Fahimeh Taherloo

Establishing Rules of Artificial Intelligence in Combating Money Laundering and Asset Recovery

Ali Moyed Ahmadi, Amirreza Mahmoudi

Ownership of Mars from the Perspective of the 1967 Outer Space Treaty: Legal Analysis of Conflicts and Solutions

Mahdi Gharedaqui

Analysis of the Iranian Legislator's Criminal Policy Against Terrorist Crimes: Challenges and Solutions

Mostafa Rezaei

Conflict of Principles Governing Urban Lands with Property Rights in the Iranian Legal System

Sayyed Mohammadbagher Haghighyeghi, Farzin Yazdan Panah, Hamidreza Konari Zhadeh

A Jurisprudential-Legal Analysis of the Non-Enforceability of the Wife's Right to Divorce Clause in Marriage Contracts

Vahid Parsaei Daadras

The Position of Contract Interpretation in the Iranian Legal System

Aslan Alizadeh, Esmaeil Hoseini

Implementing the Decisions of the Court of Arbitration for Sport at the National Level

Sepideh Ahmadian Fard

Compensation for Personal Loss in Quasi-Crimes and its Examples in Criminal Laws: A Legal and Judicial Review

Meysam Hasani Zadeh

A Jurisprudential and Legal Study of Artificial Insemination in Iran

Fatemeh Moezzi, Hanieh Akbari, Hadi Rousta